

رابطه آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

مریم تقوایی یزدی

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، مازندران، ایران (نویسنده مسئول)
m_taghvaeyazdi@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۰۸

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۵/۲۹

چکیده

هدف تحقیق حاضر، بررسی رابطه آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری می باشد و روش اجرای آن توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق کلیه دانشجویان در حال تحصیل دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ به تعداد ۵۱۱۲ نفر می باشد. حجم نمونه آماری بر اساس جدول کرجسی و مورگان و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۳۶۱ نفر تعیین گردید. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش سه پرسشنامه محقق ساخته آینده‌پژوهی، تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی می‌باشد. روایی محتوایی پرسشنامه‌های مذکور توسط اساتید راهنما و مشاور و متخصصان این حوزه تأیید و پایایی آنها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب (۰/۸۳، ۰/۹۱ و ۰/۸۶) برآورد گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش آماری شامل آمار توصیفی (درصد فراوانی، شاخص‌های میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (روش‌های ناپارامتری آزمون همبستگی اسپیرمن، رگرسیون نیرومند) استفاده شده است. جهت آنالیز از نرم افزار Spss و لیزرل استفاده شده است. یافته‌های حاصل از تحقیق مؤید آن است که ارتباط همزمان بین آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: آینده‌پژوهی، تجربه پژوهشی، خودکارآمدی پژوهشی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی.

۱- مقدمه

«پژوهش» عبارت است از تجزیه و تحلیل و ثبت عینی و سیستماتیک مشاهدات کنترل شده که ممکن است به پروراندن قوانین کلی، اصول و یا نظریه‌هایی بیانجامد و به پیش‌بینی و یا احتمالاً کنترل نهایی رویدادها منتج شود. همچنین پژوهش را کاربرد روش علمی برای حل یک مسئله تعریف کرده‌اند. پرداختن به پژوهش یکی از مهمترین وظایف دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی می‌باشد. بررسی پیشرفت‌های علمی کشورها حاکی از آن است که علوم صرفاً از طریق آموزش بدست نمی‌آیند بلکه تحقیق در تولید و اشاعه علوم نقش مؤثری دارد و کشورهایی که تحقیقات اصیل و مستقلی ندارند از توسعه و رشد درون‌زا برخوردار نیستند (کفاشی، ۱۳۸۷).

رشد و توسعه علمی از طریق پژوهش حاصل می‌شود و در پناه توسعه‌ی تفکر پژوهشی است که کشورها می‌توانند به جای مصرف اندیشه‌های دیگران به تولید علم و اندیشه‌ورزی بپردازند، همچنین از طریق تفکر پژوهشی در دانشجویان می‌توان زمینه‌های فکری و عملی لازم برای رسیدن به اهداف بلند مدت نظام آموزش عالی را ایجاد کرد (ملکی، ۱۳۹۰: ۱۰۰). لیکن شرایط حاکم بر دانشگاه‌های ما به گونه‌ای نیست که دانشجویان جذب تحقیق شوند و برای جذب دانشجویان و زمینه‌باروری استعداد‌های آنها در جهت پژوهش فکر اساسی نشده است (بهرام پور و سبزیان، ۱۳۸۳: ۱۳۶).

آینده‌پژوهی، مشتمل بر مجموعه تلاش‌هایی است که با استفاده از تجزیه و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییر و یا ثبات، به تجسم آینده‌های بالقوه و برنامه‌ریزی برای آنها می‌پردازند. آینده‌پژوهی منعکس می‌کند که چگونه از دل تغییرات (یا تغییر نکردن) امروز، واقعیت فردا تولد می‌یابد (مظفری، ۱۳۸۸، ۲۷). البته از نگاه سطحی می‌توان آینده‌پژوهی را نوعی پیش‌بینی دانست، اما از نگاه عمیق، در معنای کشف آینده‌ای مطلوب است که شکل بخشیدن به آن را موجب می‌شود. در یکی از این تعاریف ساده و در عین حال بسیار ژرف، آینده‌پژوهی، علم و هنر کشف آینده و شکل بخشیدن به دنیای مطلوب فردا عنوان شده است (تاراستی^۱، ۲۰۱۶، ۱۲۱). پیتز دراکر اعتقاد

دارد که یکی از مهم‌ترین مهارت‌های مدیریتی در کنترل دوران آشوب، آینده‌نگری است. اگر آینده‌پژوهی بیشتری انجام ندهیم، با مشکلات روزافزونی در تصمیم‌گیری‌ها مواجه خواهیم شد. تصمیم‌های خوب بستگی کامل به دورنگری دارد. زندگی امروزی با گذشته بسیار متفاوت است؛ در این دنیای پر تغییر، دیگر سنت‌های قدیمی آینده ما را شکل نمی‌دهند؛ بلکه ما خود باید آینده خودمان را خلق کنیم تا بتوانیم خود، سازمان و جامعه را در برابر تغییرات جهانی آماده سازیم. شرایط جدید جهانی فرصت‌های بی‌شماری برای جوامعی که برای دورنگری اهمیت قائل‌اند ایجاد کرده است، اما برای جوامعی که از آینده‌نگری بهره‌ای نبرده‌اند این شرایط جدید حاوی تغییرات عمیق و درهم شکسته شدن فاجعه‌وار ساختار آنها می‌باشد (پائو و بنکر^۲، ۲۰۱۵، ۹۷).

سنجش «تجربه پژوهشی» در واقع به دست آوردن اطلاعات در زمینه کیفیت محیط پژوهشی فراهم شده از سوی نظام آموزشی (دانشگاه) برای دانشجویان کارشناسی ارشد در راستای انجام کار پژوهشی (پایان نامه) می‌باشد (پارک و همکاران^۳، ۲۰۰۷). بررسی خودکارآمدی پژوهشی در افراد باعث می‌شود که ما بتوانیم افرادی را که برای کارهای پژوهشی مناسب هستند، انتخاب کنیم و از این طریق در جهت پیشرفت پژوهش قدم برداریم و از هدر رفتن منابع به علت انتخاب افراد نامناسب برای پژوهش جلوگیری کنیم (روشنیان رامین و آقازاده، ۱۳۹۲).

بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده در بالا، می‌توان به اهمیت پژوهش در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و همچنین نقش مهم دانشجویان و به ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این مقوله پی برد. این امر به ویژه در مورد کشورهای توسعه نیافته که ایران نیز جزو همین کشورها محسوب می‌گردد بیشتر صدق می‌کند و این گونه کشورها در تلاش‌اند تا با ارتقای سطح کمی و کیفی دانشگاه‌های خود به توسعه همه جانبه دست یابند.

آینده و آینده‌پژوهی بسیار مهم و ضروری است، چون نمی‌توانیم به وقوع پیوستن آن را به تعویق بیندازیم. فرصت‌ها، تهدیدها و ریسک‌ها در افاق انتظار نمی‌نشینند تا ببینند ما آماده‌ایم یا نه و بعد به وقوع بپیوندند؛ بلکه

اثر می‌گذارد، به عبارتی خودکارآمدی باور فرد است در خصوص اینکه توانایی، شایستگی و قابلیت انجام تکالیف خاص و کنار آمدن با زندگی را دارد. در واقع خودکارآمدی به صورت اعتقاد فرد به قابلیت‌های خود تعریف می‌شود که در سازماندهی و انجام یک رشته فعالیت‌های مورد نیاز برای مدیریت شرایط و وضعیت‌های مختلف مؤثر است (بندورا، ۱۹۹۵). عقاید خودکارآمدی مشخص می‌کند که افراد چگونه احساس می‌کنند، چگونه می‌اندیشند، چگونه خود را برمی‌انگیزند و چطور رفتار می‌کنند (بندورا، ۱۹۹۷). داوری افراد در مورد توانایی‌هایشان به منظور سازماندهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به عملکردهای پژوهشی مشخص را خودکارآمدی پژوهشی می‌نامند (مورفیلد و هیچر^۶، ۲۰۱۰).

لو، کولاسا و بیکن^۷ (۲۰۱۰) یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر انجام پژوهش توسط دانشجویان را احساس اطمینان آنها نسبت به توانایی‌هایشان برای انجام پژوهش و تصور آنها از مهارت‌های پژوهشی می‌دانند که «خودکارآمدی پژوهشی» نام دارد. از سوالات مهمی که همواره در ذهن محققان وجود دارد این است که «با استفاده از چه ابزار و وسایل و عواملی می‌توان آینده را ساخت؟» در یک جمع‌بندی نسبتاً جامع از عوامل مؤثر در شکل دادن به آینده، به ابزارهای تأثیرگذاری بر می‌خوریم که با بهره‌گیری مناسب از آنها می‌توان شرایط آینده را به گونه‌ای شکل داد که آینده تا حد امکان آن گونه که مطلوب و مورد نظر است، به وقوع بپیوندد. نکته مهمی که در این میان نباید فراموش شود این است که وقوع آینده زمانی به بهترین شکل ممکن محقق خواهد شد که تمامی این ابزارهای هشتگانه به کارگیری شوند. حضور ناقص یا ناتمام این ابزارها، وقوع آینده را با دشواری‌هایی رو به رو خواهد ساخت و این احتمال وجود دارد که با کارکرد غیرجامع عوامل آینده‌ساز، هیچ‌گاه به هدف غایی یعنی «پوشاندن جامه عمل به آینده» دست نیابیم (فراست، ۱۳۹۳، ۶۵). مولفه‌های آینده‌پژوهی بر اساس تحقیقات اسلاتر^۸ (۱۹۹۱) که در پژوهش حاضر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است، عبارتند از:

کاملاً برعکس، در بیشتر اوقات، زمانی که ما کمترین آمادگی را داریم آنها اتفاق می‌افتند. تنها پاسخی که ما نسبت به این حوادث داریم همان تفکر رو به جلو و آماده بودن در بهترین حالت ممکن برای مواجهه با آنهاست. بنابراین باید خطاب به تمامی افراد، سازمان‌ها و دولت‌ها گفت: آینده جایی است که بقیه زندگی خود را در آن خواهید گذراند؛ از آن جا که این یک حقیقت می‌باشد، آیا بهتر نیست قبل از پا گذاشتن به این وادی جدید، آن را بشناسید؟ نگرستن به آینده، هر اندازه هم که دشوار باشد، هم ضروری است و هم وسوسه انگیز و جذاب. ضروری است چرا که خطرها، چنان زیاد هستند که حتی تلاش و کوشش اندک (برای آینده‌نگری) بهتر از عدم تلاش و تکاپو است؛ وسوسه انگیز و جذاب است، زیرا ما موجودات بشری، کنجکاو و درگیر احساسات و مجذوب چالش‌ها هستیم (سردار^۴، ۲۰۱۰، ۱۷۹).

در گزارش کمیته پژوهش و تجربه دانشجویی آمریکا، تجربه پژوهشی دانشجویی این چنین تعریف شده است: "پرس و جو یا کنکاشی فعال که توسط دانشجو صورت می‌پذیرد. این فرایند مرتبط، معنادار و ترغیب کننده است و به دانشجو در دستیابی به یک یا هر دو هدف زیر کمک می‌کند: ۱- مشارکت عقلانی یا خلاق در علم یا عمل. ۲- آشناسازی دانشجویان با روش‌ها و ارزش‌های پژوهش (هالستد^۵، ۱۹۹۷؛ نقل از: بهزادی، ۱۳۸۷). بنابراین تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی با زمان رابطه تنگاتنگی دارد. چرا که پژوهش، تجربه‌ای است که پژوهشگر آن را از سطوح اولیه پژوهش آغاز و پس از طی فرایند لازم و در بستر زمان می‌تواند با انجام پژوهش‌های بعدی به سطح پژوهشگر مجرب دست یابد. از سویی، تجربه پژوهشی به فعالیت‌های پژوهشی که دانشجویان در طول دوره یادگیری پژوهشی خود (کارشناسی ارشد) انجام می‌دهند، اطلاق می‌شود. به عبارت دیگر تجربه پژوهشی بیشتر یک تجربه کاری (پژوهشی) است که دانشجویان به طور مستقیم با همکاری استاد راهنما و مشاور در یک پروژه تعریف شده با یکدیگر به دست می‌آورند.

«خودکارآمدی» عبارت است از قضاوت‌های فرد در مورد توانایی‌های خود که این باور روی تلاش و پشتکار او

«آموزش، سرمایه‌گذاری، سواد آینده یا «هوشیاری محیطی»، نوآوری، رقابت و رهبری»^۱ (اسلاتر، ۱۹۹۱).

• آموزش

اگر آموزش نتواند به تغییر رفتار یک فرد پس از طی فرایند یادگیری بینجامد، باید گفت به هدف اصلی خود نایل نشده است. آموزش در چارچوب آینده‌پژوهی نیز باید همین پیامد را داشته باشد. مهمترین تغییری که باید در رفتار فرد آینده پژوه پس از طی نمودن دوره‌های آموزشی آینده پژوهی مشاهده شود، تغییر نگرش او نسبت به مقوله آینده و تعامل او با آینده است. ایجاد علاقه‌مندی به آینده و رصد امور آینده، گام نخست در این مسیر است که آثار و شواهد آن باید در رفتار و دیدگاه فردی و اجتماعی فرد آینده پژوه دیده شود. اگر فرد آینده پژوه دریابد که آینده برآیند تمامی عوامل آشکار و پنهانی است که شاید همیشه در قلمروی اختیارات و کنترل ما نیستند، در واقع به یکی از مهمترین هدف‌های آینده اندیشی دست یافته است که همان دیدگاه «خردمندان» و «واقع‌نگر» به آینده است. تقویت «روحیه آینده‌گزینی» و کوشش برای شکل دادن به آینده و ایجاد شرایط مطلوب متناسب با امکانات موجود و بالقوه، یکی دیگر از مهمترین هدف‌های آموزشی در حوزه آینده پژوهی است. آشنا ساختن فرد آینده‌پژوه با تکنیک‌ها و روش‌های آینده پژوهی و تأکید بر شیوه‌های علمی پذیرفته شده آینده پژوهی و پرهیز از روش‌های سلیقه‌ای و بی‌بنیان و یک‌جانبه‌نگری در پژوهش‌های آینده‌نگر، از گام‌های صحیح آموزش در زمینه آینده پژوهی می‌باشد (همان منبع).

• سرمایه‌گذاری

در دنیای امروز که اقتصاد و سرمایه به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در موفقیت هر کوشش علمی مطرح می‌باشد، نمی‌توان نقش مهم و سرنوشت ساز آن را در کوشش‌های آینده‌نگر نادیده گرفت. ممکن است یک فعالیت آینده پژوهی در مراحل نخست با بهره‌گیری از بودجه و امکانات شخصی گروهی از علاقه‌مندان به امور آینده پا بگیرد و بتدریج رشد کند، اما ادامه این فعالیت‌ها بویژه هنگامی که جنبه‌های مالی و اقتصادی آنها در محیط‌های تجاری مطرح می‌شود، وجود سرمایه‌گذاران

دولتی یا خصوصی را به گونه‌ای کاملاً ضروری نمایان می‌سازد. امروزه و در شرایط نامطمئن بازار، بدون برخورداری از پشتیبانی مالی قابل توجه نمی‌توان به دستاوردهای ملموسی در حوزه آینده پژوهی نایل شد. جلب اعتبارات و سرمایه‌های دولتی به سوی کوشش‌های آینده‌نگر بویژه در جوامعی که گام‌های نخستین در این زمینه را تجربه می‌کنند، در کوتاه مدت می‌تواند به عنوان یکی از راه‌حل‌ها در نظر گرفته شود. البته، برای بلندمدت تدابیر بهتری نظیر ایجاد بورس‌های سرمایه برای حوزه‌های پژوهشی از جمله آینده‌اندیشی و آینده‌پژوهی، باید اندیشید (همان منبع).

• سواد آینده یا «هوشیاری محیطی»

بسیاری از آینده‌پژوهان سواد آینده یا همان هوشیاری محیطی را مهمترین ابزار برای ساختن آینده می‌دانند. در حقیقت، بدون پایش محیطی، بهره‌برداری از تکنیک‌ها و روش‌هایی که برای آگاهی از شرایط آینده به کار می‌روند، میسر نخواهد بود. یک آینده پژوه همواره شرایط پیرامونی خود را زیر نظر می‌گیرد و نشانه‌های تغییر را شناسایی می‌کند. آگاهی از شرایط محیطی از آن جهت حایز اهمیت است که برنامه‌ریزی‌های واقع بینانه در هماهنگی با تغییرات محیطی رشد یافته و تغییر می‌کنند. از دیدگاه دانش آینده پژوهی، کمک به برنامه‌ریزی بهتر در شرایطی امکان‌پذیر خواهد بود که آگاهی مناسبی از متغیرهای محیطی و تاثیرهای آنها بر تصمیم‌ها و انتخاب‌های خود داشته باشیم. بدین سبب، مجموعه‌ای از هوشیاری‌های فنی، تجاری، سیاسی و اجتماعی ضرورت می‌یابند (همان منبع).

• نوآوری

در اندیشه پیرامون آینده یا آینده اندیشی، با سه رویکرد اساسی سر و کار داریم: آینده اندیشی تحلیلی، آینده اندیشی تجویزی و آینده اندیشی تصویر پردازانه. در رویکرد سوم، نیازمند نوآوری خواهیم بود. خلق تصاویر نو و بدیع می‌تواند ما را در ساخت آینده یاری کند. تحلیل محتوای آینده و آنچه در راه است، ذهنی نوپرداز و نوآور می‌طلبد. از آنجا که آینده از نظر زمانی با ما فاصله دارد، خلق آن در زمان حال و شبیه سازی، آن نیازمند تواناندیشی و نوآوری است. رها ساختن افکار از شیوه‌های

شایسته است خود و محیط پیرامونش را به عنوان بخشی از مجموعه‌ای بزرگتر ببیند که همان جهان است. داشتن دیدگاه جهانی و آگاهی و هوشیاری جهانی، توانمندی‌های فردی ویژه یک رهبر را به شکل چشمگیری افزایش می‌دهد و جایگاه او را هم از نظر داخلی و هم از بعد جهانی، تعالی می‌بخشد. نگرش به سوی آینده و آینده‌نگری، قلمرو رهبری را از حال به آینده گسترش می‌دهد و یکی از مهمترین شرایط لازم برای ساختن هدفمند آینده را فراهم می‌آورد (پدرام، ۱۳۸۸، ۳۵-۳۳).

بسیاری از دانشجویان تحصیلات تکمیلی با یادگیری پژوهش و انجام دادن آن سر و کار دارند. با توجه به مطالب پیش گفته، تاکنون پژوهشی در این زمینه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و در کشور انجام نشده است، بنابراین محقق درصدد است دریابد آیا بین آینده-پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری رابطه‌ای وجود دارد؟

همچنین فرضیه اصلی پژوهش عبارتند از «میان آینده‌پژوهی دانشجویان با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی رابطه وجود دارد.» و فرضیه‌های ویژه پژوهش عبارت از «میان آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان رابطه وجود دارد.»، «میان آینده-پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان رابطه وجود دارد.» «بین مؤلفه‌های آینده-پژوهی با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت رابطه وجود دارد.» «بین مؤلفه‌های آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت رابطه وجود دارد.» می‌باشد.

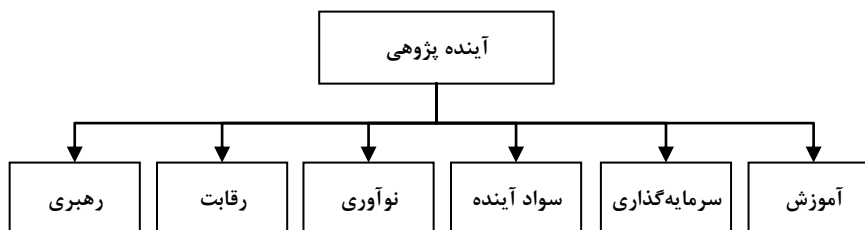
اندیشه ورزی همیشگی و نشان دادن روندها و راه‌های نوین تفکر به آنها می‌تواند زمینه‌های نوآوری را در اذهان مستعد بیدار کند. تدوین نظریه‌های نو، شکل بلوغ یافته این نوآوری‌هاست که بخش مهمی از تلاش‌های آینده‌گرا را به خود اختصاص می‌دهد (همان منبع).

• رقابت

حضور کارآمد در محیط آینده، نیازمند شناسایی رقبا و آشنایی با مهارت‌ها و شرایط رقابت است. از آنجا که هر تلاشی که برای آینده صورت می‌گیرد با هدف جلوگیری از غافل‌گیر شدن در آینده به انجام می‌رسد، ناخواسته با نوعی رقابت ضمنی و ذاتی سروکار داریم. از آنجا که دانش آینده پژوهی می‌کوشد نگرش فرصت محور را جایگزین نگرش مشکل محور کند، مهمترین عامل در کسب موفقیت در این رقابت‌ها، استفاده مطلوب از فرصت‌های موجود و تلاش برای ایجاد فرصت‌های نوین است. اتخاذ تصمیم‌های بهتر، استقبال آزادانه از آینده و شرایط جدید، ارائه خدمات و محصولات جدید و دیگر عوامل تأثیرگذار، می‌توانند سبب ارتقای یک مشارکت کننده در رقابت شوند (همان منبع).

• رهبری

انجام هر فعالیت هدفمند بویژه زمانی که بر پایه شکل بخشیدن به آینده و ساختن آن بنا شده باشد، نیازمند رهبری است. اگر چه در آغاز یک حرکت فردی یا اجتماعی ممکن است نشانه یا اثری از رهبری وجود نداشته باشد، اما بتدریج و با قوام یافتن کوشش‌های آینده‌گرا، آثار هدایت و رهبری در آن پدیدار می‌شود. شرایط امروز جهان به گونه‌ای است که هر رهبری در گام نخست خود را متعهد به خویش و جمعی می‌داند که هدایت آنها را بر عهده گرفته است، اما در گامی فراتر

۲- پیشینه پژوهش

تارابان و لوگو^{۱۰} (۲۰۱۵)، در پژوهشی تحت عنوان "بررسی عوامل دانشگاهی تأثیرگذار بر تجارب پژوهشی دانشجویان" به این نتیجه رسیدند که پیش بین‌های مهم تجارب پژوهشی دانشجویان، معدل بالا، اعتبار دانشگاه، اعتبار دوره‌های آزمایشگاهی، جنسیت، رشته تخصصی و فراوانی جلسات اساتید و گروه همسالان می‌باشد. دانشجویان پسر در پرسشنامه تجربه پژوهشی میانگین بالاتری نسبت به دانشجویان دختر به دست آوردند. همچنین دانشجویان با معدل کمتر از متوسط و دانشجویان با مشارکت متوسط یا کمتر از متوسط در پژوهش بعد از فارغ التحصیل شدن از لحاظ پژوهشی اُفت کردند. منافع حاصل از پژوهش توسط رشته تحصیلی متفاوت می‌باشد. روی هم رفته نتایج این پژوهش نشان داد که دانشجویان از انجام دادن پژوهش سود نمی‌برند. عبدالله و ایوانس^{۱۱} (۲۰۱۴)، در تحقیقی با عنوان "ارتباط بین تحقیقات دانشجویان تحصیلات تکمیلی با ویژگی‌های فردی و آموزش‌های نظارتی اساتید راهنما" نشان دادند، تجربه دانشجویان در گسترش مهارت‌های پژوهشی، استاد راهنما و اهداف پروژه پژوهشی بیش از حد متوسط و از نظر زیرساخت‌ها و جو فکری در حد متوسط بود. همچنین توسعه مهارت‌های پژوهشی رابطه معناداری با خودکارآمدی دارد و دانشجویان دارای خودکارآمدی بالا، تجربه مثبت تری در زمینه توسعه مهارت‌های پژوهشی دارند. فواد (۲۰۱۳)، در بررسی تحقیقی با عنوان "خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان کارشناسی ارشد" نشان داد که بیش از ۲۰ درصد از دانشجویان در زمینه مواردی مانند آرایه نتایج به صورت دقیق، استفاده از روش‌های آماری مناسب، تدوین فرضیه‌ها و پرسش‌ها، استفاده از روش‌های تحقیق مناسب، استفاده از شاخص‌های مناسب برای روایی و پایایی داده‌ها، ارتباط نتایج تحقیق با نتایج پژوهش‌های انجام شده پیشین، از خودکارآمدی پایین و نیز کمتر از ۵ درصد در زمینه‌های گزینش عنوان مناسب برای پژوهش، نوشتن تنگناها و محدودیت‌های تحقیق، استفاده از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی در بررسی ادبیات، رعایت صداقت و اصول اخلاقی پژوهش دارای باور خودکارآمدی

پایینی بودند. هانتر و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۲)، در پژوهش خود به بررسی "نقش پژوهش دانشجویان تحصیلات تکمیلی بر گسترش و ارتقای مهارت‌های شناختی، فردی و حرفه‌ای آنان" پرداختند. این پژوهش در ۴ دانشکده هنر اجرا گردید، جایی که اساتید و دانشجویان به طور مشترک روی پروژه‌ای خاص فعالیت می‌نمودند. اطلاعات حاصل از این پژوهش از طریق مصاحبه با اساتید و دانشجویان گردآوری شد. در این پژوهش نظر دانشجویان و اساتید آنان در خصوص دستاوردهای دانشجویان از تجربه پژوهشی مد نظر قرار گرفت. عواملی همچون تفکر و عمل همانند دانشمندان، مبدل شدن به یک دانشمند، کسب مهارت‌های فردی و حرفه‌ای، ترغیب دانشجویان برای آمادگی برای ورود به مقاطع بالاتر و گسترش سایر مهارت‌های دانشجویان، توسط وی مورد مطالعه قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد که رشد قابل ملاحظه‌ای در درک عملی و فکری دانشجویان نسبت به چگونگی انجام پژوهش توسط دانشمندان، مهارت‌های تفکر انتقادی و مسأله‌گشا و ماهیت دانش علمی، ایجاد گردیده است و بسیاری از دانشجویان توانایی خودشان در کسب دانش، تفکر انتقادی و چگونگی خلق و چارچوب دهی به مسائل پژوهشی را بهبود بخشیده‌اند. در خصوص مبدل شدن به دانشمندان نیز، نیمی از اساتید (۵۲٪)، به مشاهده تغییراتی در رفتار و منش دانشجویان همچون کنجکاوی، ابتکار، هراس کمتر از اشتباه و خطرپذیری بیشتر، اذعان نمودند. در مورد مؤثر بودن تجربه پژوهشی در افزایش علاقه و میل به رفتن به مقطع بالاتر، هر دو گروه اساتید و دانشجویان به اهمیت نه چندان زیاد آن اشاره نمودند و تنها به فواید عملی تجربه پژوهشی در ایجاد آمادگی دانشجویان برای فعالیت در مقاطع بالاتر اشاره نمودند.

همتی و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «آیندپژوهی تجاری شدن آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران؛ ضرورت یا الزام» به بررسی موضوعات زیر پرداخته است: ضرورت و تقاضای یادگیری مداوم و همیشگی برای دانشگاه، فرصت و ظرفیت بزرگ سودآوری و به تبع آن صرفه اقتصادی را فراهم خواهد آورد. تجاری شدن آموزش عالی در کشور با عدم قطعیت‌های مهم و چالش

این چهار سناریو امکان پذیری تحقق آنها در افق سال ۱۴۰۴ خورشیدی است و از این رو چارچوب مناسبی را برای سیاستگذاری در اختیار برنامه ریزان ملی قرار می دهد. سیاح مفضلی و اسدی (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی ساختارهای فکری و مفاهیم کلیدی در آینده پژوهی و آرایه چارچوب اجرای مطالعات آینده پژوهی» به بررسی موضوعات زیر پرداخته است: به مفاهیمی چون آرمان شهرها و نحوه تحول و توسعه تفکر درباره آن‌ها از قرن ۱۶ میلادی تاکنون، رابطه آینده پژوهی با پیش بینی، مفهوم آینده‌های بدیل در آینده پژوهی، مولفه‌ها و اجزای تشکیل دهنده آینده، وابستگی به مسیر و حال بسیط، ابزارها و روش‌های آینده پژوهی اشاره کرده است. همچنین تلاش شده است تا چارچوبی مفهومی از موضوعات کلیدی مطرح در آینده پژوهی آرایه شود تا مسیری برای انتخاب مناسب استراتژی‌های آینده پژوهی فراهم شود و ارتباط علمی اجزای مختلف علم آینده پژوهی نشان داده شود. نگاهی علمی به موضوع آینده پژوهی، اقدامات و مطالعات این حوزه را اثربخش و خروجی‌های آن برای کشور را کارآمدتر خواهد کرد. نیاز امروز شناخت و استفاده علمی و سیستماتیک از مفاهیم و روش‌های آینده پژوهی در مقابل پرداختن سطحی و عوامانه به آینده است. رهنمایی ذکاوت و پیدایی (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی مزایای آینده-پژوهی در سازمان‌های فناورمحور» به بررسی موضوعات زیر پرداخته است: در سازمان‌های ایران یکی از مهمترین دستاوردهای آینده پژوهی دستیابی به یک چشم انداز و دیدگاه مشترک در سطح یک سازمان است. ترسیم یک چشم انداز گروهی موجب می شود تا اندیشمندان نهادهای سرمایه گذاری، کاربران تحقیقات و همه نهادهای تاثیرگذار برای رسیدن به یک هدف مشترک در خصوص چالش‌ها، راهکارها، فرصت‌ها و تهدیدها همسو شوند. اهمیت چنین همکاری یا وفاقی در سطح همه ارگان‌های یک کشور است، برای نمونه از این وفاق عمومی می‌توان به همگامی بخش خصوصی با دولت اشاره کرد.

مهدی (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان «آینده شناسی آموزش عالی: راهبردها و پیامدهای سازگاری

برانگیزی روبرو است. آینده پژوهی تجاری شدن آموزش عالی می‌تواند با بررسی گذشته، تغییرات، روندها، نشانگرها، پدیده‌های نوظهور، پیشران‌های اصلی مرتبط را شناسایی نموده و سناریوهای آینده‌های بدیل تجاری شدن آموزش عالی در ایران را در مواجهه فعال با عدم قطعیت اصلی پیشران‌های محیطی معرفی نماید. نصیرزاده و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «آرایه روش جدید بر الگوریتم‌های یادگیری برای پردازش داده جهت اتخاذ راهکارهای آینده پژوهشی در آموزش عالی» به نتایج زیر دست یافتند: افزایش حجم پایگاه داده‌ها، سازمان‌ها را به سمت استخراج اطلاعات از داده‌های ذخیره شده رهنمون می‌سازد. با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری می‌توان دانش نهفته در این داده‌ها را استخراج نمود و به کمک آن‌ها آینده را پیش‌بینی نمود. همتی و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «ضرورت آیندپژوهی در نظام‌های آموزش و پرورش» به بررسی موضوعات زیر پرداخته است: یکی از اساسی‌ترین وظایف هر نظام تربیتی آرایه تصویری روشن از انسان مطلوب است و گویاترین شاهد بر ضرورت وجود یک نظام آموزشی، توجه به آینده‌ها است. آموزش و پرورش ابتدایی تا دانشگاه ضرورتاً باید آینده‌مدار باشد، زیرا کارکرد آن در واقع تجهیز دانش‌آموزان و دانشجویان به دانش و مهارت‌های لازم برای مشارکت موثر در جامعه چه در زمان حال و چه در زمان آینده است. منتظر و فلاحی (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «سناریونگاری آینده آموزش عالی ایران و کارکرد فناوری اطلاعات در آن» به نتایج زیر دست یافتند: ابتدا مهمترین پیشران‌های آموزش عالی، مورد بررسی قرار گرفته و سپس با توجه به مقتضیات آموزش عالی کشور و دیدگاه صاحب‌نظران، مهمترین عدم قطعیت‌ها و عوامل کلیدی شکل دهنده آموزش عالی در افق چشم‌انداز شناسایی می‌شود. این عوامل، سناریوهای بدیل نظام آموزش عالی کشور را در افق سال ۱۴۰۴ خورشیدی شکل می‌دهند. در گام بعد با استفاده از روش ترکیبی سناریونگاری، چهار سناریوی اصلی تحت عناوین «شمشاد خانه پرور»، «سرو چمان» «رز رنگین کمان» و «یاس ارغوانی» برای آینده آموزش عالی ایران تدوین و اعتبارسنجی شده است. نکته مهم

دانشگاه با محیط و جامعه» به نتایج زیر دست یافتند: هدف پژوهش حاضر شناسایی و اعتباریابی راهبردهای سازگار کردن نظام دانشگاهی با محیط علمی و اجتماعی و پیامدهای دانشگاه سازگار شونده است. سازگاری دانشگاه با محیط یک معیار اساسی برای کیفیت آموزش عالی است. در این پژوهش با استفاده از روش ترکیبی مرور اسناد و نظریه مبنایی، راهبردهای سازگار کردن دانشگاه با محیط و پیامدهای این نوع دانشگاه با رویکرد اکتشافی و آینده نگر بر مبنای الگوی هنجاری دانشگاه مطلوب استخراج شده است. برای شناسایی و اعتباریابی راهبردها و پیامدها از کدگذاری‌های باز و محوری روش نظریه مبنایی استفاده شده است. در این پژوهش با تعیین دانشگاه سازگار با محیط و جامعه به عنوان مقوله قانونی آینده شناسی در آموزش عالی، ۱۳ راهبرد و چهار پیامد کلیدی دانشگاه سازگار با محیط، شناسایی و ندوین شده است. نظام دانشگاهی باید به وسیله راهبردهای پیشنهادی با محیط‌های علمی و اجتماعی به طور مستمر سازگار شده و با جامعه در حال تغییر، دایماً در تعادل پویا باشد. سیاستگذاران آموزش عالی باید الزامات و شرایط محیطی، علی و زمینه‌ای مناسب و سازنده برای تحقق و فعلیت راهبردهای سازگاری دانشگاه با محیط را فراهم کنند. رضایی و همکاران (۱۳۹۲)، نیز در پژوهش خود با عنوان "بررسی تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه های تهران و تربیت مدرس با سنجش تجربه پژوهشی در شش بعد" گزارش کردند که دانشجویان از گسترش مهارت‌های پژوهشی، شفاف سازی هدف ها و معیارها، فرایند ارزیابی پایان نامه و سرپرستی پایان نامه در حد زیاد رضایت دارند ولی رضایت مندی آنان از زیرساخت ها، امکانات و جو فکری در حد متوسط است. صالحی (۱۳۹۰)، در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان "بررسی رابطه بین عوامل مؤثر بر خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان و انگیزش تحقیق آنها از طریق یک الگوی علی" از پرسشنامه محقق ساخته استفاده نموده بود که نتایج نشان داد خودکارآمدی پژوهشی، انگیزش پژوهشی و عوامل مؤثر بر خودکارآمدی دو به دو به هم همبستگی دارند و انگیزش پژوهشی به خوبی از طریق خودکارآمدی پژوهشی و عوامل مؤثر بر

خودکارآمدی قابل پیش بینی است. بهزادی و داورپناه (۱۳۸۸)، در مقاله ای با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد" یکی از اهداف پژوهش خود را شناسایی مشکلات موجود در تجربه پژوهشی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد بیان کردند. نتیجه تحقیقات بیانگر آن است که مشکلات در ۹ گروه شامل انتخاب موضوع، نگارش طرح مقدماتی پژوهش، دسترسی به منابع، گردآوری اطلاعات، تحلیل و توصیف آماری داده ها، نگارش پایان نامه، کمبود زمان، نحوه ارتباط با استاد راهنما، روند اداری دانشگاه، دانشکده و گروه آموزشی قرار داشتند.

۳- روش شناسی پژوهش

این تحقیق، از نظر روش گردآوری داده‌ها «توصیفی» از نوع «همبستگی» و از نظر هدف «کاربردی» می باشد. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق کلیه دانشجویان در حال تحصیل دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ به تعداد ۵۱۱۲ نفر می باشد. حجم نمونه آماری بر اساس جدول کرجسی و مورگان و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۳۶۱ نفر تعیین گردید. برای گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه محقق ساخته آینده‌پژوهی، تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی، استفاده شده است. روایی محتوایی پرسشنامه‌های مذکور توسط اساتید راهنما و مشاور و متخصصان این حوزه تأیید و پایایی آنها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب (۰/۸۳، ۰/۹۱ و ۰/۸۶) برآورد گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش آماری شامل آمار توصیفی (درصد فراوانی، شاخص‌های میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (روش‌های ناپارامتری آزمون همبستگی اسپیرمن، رگرسیون نیرومند و معادلات ساختاری) استفاده شده است و جهت آنالیز از نرم افزار Spss و لیزرل استفاده گردید.

۴- یافته‌های پژوهش

بررسی فرضیه «میان آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان رابطه وجود دارد.» به شرح زیر است.

بررسی جدول ۳ نشان می‌دهد تمامی مؤلفه‌های آینده‌پژوهی و خود آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی رابطه معناداری دارد ($P < 0.05$). ارتباط آموزش با تجربه پژوهشی ۰/۳۴۳، سرمایه‌گذاری با تجربه پژوهشی ۰/۳۲۴، سواد آینده (هوشیاری محیطی) با تجربه پژوهشی ۰/۲۹۳، نوآوری با تجربه پژوهشی ۰/۲۵۷، رقابت با تجربه پژوهشی ۰/۲۳۳، رهبری با تجربه پژوهشی ۰/۲۰۸ و در نهایت نمره کل آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی ۰/۳۳۴ می‌باشد. در ادامه، مدل پیش‌بینی با استفاده از رگرسیون نیرومند برای مؤلفه‌های آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی ارائه می‌گردد.

بررسی جدول ۴ نشان می‌دهد تحت روش رگرسیون نیرومند ارتباط بین مؤلفه‌های آینده‌پژوهی «آموزش، سرمایه‌گذاری، سواد آینده (هوشیاری محیطی)، نوآوری، رقابت و رهبری» با تجربه پژوهشی دانشجویان معنی‌دار می‌باشد. برآورد شاخص خطا برابر با ۵/۷۳۹ است و درصد تبیین واریانس متغیر پیش‌بین آینده‌پژوهی با متغیر ملاک تجربه پژوهشی برابر با ۳۹/۳ درصد بوده است.

جدول ضرایب نشان می‌دهد تمامی اثرها معنی‌دار بوده است. لذا مدل برازشی برای متغیر تجربه پژوهشی با استفاده از رگرسیون نیرومند به صورت زیر می‌باشد:

$$(x6) \cdot 1/264 - (x5) \cdot 0/436 + (x4) \cdot 1/057 + (x3) \cdot 1/238 + (x2) \cdot 1/330 + (x1) \cdot 1/677 + 17/704 = \text{تجربه پژوهشی}$$

جدول ۳- بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان

متغیر پیش‌بین:				متغیر ملاک: تجربه پژوهشی
N	P	R ²	R	
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۱۱۸	۰/۳۴۳	۱- آموزش
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۱۰۵	۰/۳۲۴	۲- سرمایه‌گذاری
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۸۶	۰/۲۹۳	۳- سواد آینده (هوشیاری محیطی)
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۶۶	۰/۲۵۷	۴- نوآوری
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵۴	۰/۲۳۳	۵- رقابت
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۴۳	۰/۲۰۸	۶- رهبری
۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۱۱۲	۰/۳۳۴	۷- آینده‌پژوهی

جدول ۴- مدل پیش‌بینی با استفاده از رگرسیون نیرومند برای مؤلفه‌های آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی

T-TEST			برآورد پارامتر		R ²	برآورد M هوبر	RSE ^{۱۳}	
P	df	T	انحراف معیار	ضریب مدل				
۰/۰۰۰	۳۵۴	۸/۹۷۳	۱/۹۷۳	۱۷/۷۰۴	۰/۳۹۳	۱۷/۲۲	۵/۷۳۹	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۳۵۴	۹/۴۵۱	۰/۱۷۷	۱/۶۷۷				۱- آموزش (x1)
۰/۰۰۰	۳۵۴	۵/۸۸۳	۰/۲۲۶	۱/۳۳۰				۲- سرمایه‌گذاری (x2)
۰/۰۰۰	۳۵۴	۴/۲۶۷	۰/۲۹۰	۱/۲۳۸				۳- سواد آینده (هوشیاری محیطی) (x3)
۰/۰۰۰	۳۵۴	۴/۷۴۰	۰/۲۲۳	۱/۰۵۷				۴- نوآوری (x4)
۰/۰۴۳	۳۵۴	۲/۰۲۸	۰/۲۱۵	۰/۴۳۶				۵- رقابت (x5)
۰/۰۰۰	۳۵۴	-۴/۴۳۹	۰/۲۸۵	-۱/۲۶۴				۶- رهبری (x6)

اثرها بجز آموزش و رهبری معنی دار بوده اند. لذا می توان مدل پیشنهادی برای متغیر خودکارآمدی پژوهشی بر مبنی مؤلفه های آینده‌پژوهی را به صورت زیر بیان داشت:

$$1/318(x2) + 1/200(x3) + 0/425(x4) + 0/563(x5) + 14/377 = \text{خودکارآمدی پژوهشی}$$

مؤلفه‌های آموزش (x1) و رهبری (x6) به دلیل اینکه معنی دار نبودند از مدل حذف شده‌اند.

جدول ۵- بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان

متغیر پیش‌بین:	متغیر ملاک: خودکارآمدی پژوهشی			
	N	P	R ²	R
۱- آموزش	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۴۷	۰/۲۱۷
۲- سرمایه گذاری	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۲۲۷	۰/۴۷۶
۳- سواد آینده(هوشیاری محیطی)	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۱۷۸	۰/۴۲۲
۴- نوآوری	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۱۸۱	۰/۴۲۵
۵- رقابت	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۲۱۰	۰/۴۵۸
۶- رهبری	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۲۲۵	۰/۴۷۴
آینده‌پژوهی	۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۲۸۵	۰/۵۳۴

در فرضیه دوم «میان آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان رابطه وجود دارد.» به نتایج زیر دست یافتیم.

بررسی جدول ۵ نشان می‌دهد در سطح خطای ۰/۰۵ تمامی مؤلفه‌های آینده‌پژوهی و خود آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی رابطه معناداری دارد. ارتباط آموزش با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۲۱۷، سرمایه گذاری با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۴۷۶، سواد آینده(هوشیاری محیطی) با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۴۲۲، نوآوری با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۴۲۵، رقابت با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۴۵۸، رهبری با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۴۷۴ و در نهایت نمره کل آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی ۰/۵۳۴ می باشد. در ادامه، مدل پیش بینی با استفاده از رگرسیون نیرومند برای مؤلفه‌های آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی ارائه می‌گردد.

بررسی جدول ۶ نشان می‌دهد تحت روش رگرسیون نیرومند ارتباط بین تمامی مؤلفه‌های آینده‌پژوهی بجز (آموزش و رهبری) با تجربه پژوهشی دانشجویان معنی دار می باشد. برآورد شاخص خطا برابر با ۴/۷۲۹ است و درصد تبیین واریانس متغیر پیش‌بین آینده‌پژوهی با متغیر ملاک خودکارآمدی پژوهشی برابر با ۴۸/۰ درصد بوده است. در بررسی اثرها ملاحظه گردید که تمامی

جدول ۶- مدل پیش بینی با استفاده از رگرسیون نیرومند برای مؤلفه‌های آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی

T-TEST			برآورد پارامتر		R ²	برآورد M هوبر	RSE ^{۱۴}	
P	df	T	انحراف معیار	ضریب مدل				
۰/۰۰۰	۳۵۴	۶/۴۲۲	۲/۲۳۹	۱۴/۳۷۷	۰/۴۸۰	۱۴/۹	۴/۷۲۹	مقدار ثابت
۰/۷۶۳	۳۵۴	۰/۳۰۱	۰/۱۴۸	۰/۰۴۵				۱- آموزش (x1)
۰/۰۰۰	۳۵۴	۵/۹۵۶	۰/۲۲۱	۱/۳۱۸				۲- سرمایه گذاری (x2)
۰/۰۰۰	۳۵۴	۴/۸۲۶	۰/۲۴۹	۱/۲۰۰				۳- سواد آینده(هوشیاری محیطی) (x3)
۰/۰۳۸	۳۵۴	۲/۰۸۶	۰/۲۰۴	۰/۴۲۵				۴- نوآوری (x4)
۰/۰۰۵	۳۵۴	۲/۸۱۶	۰/۲۰۰	۰/۵۶۳				۵- رقابت (x5)
۰/۲۰۹	۳۵۴	۱/۲۵۸	۰/۲۵۶	۰/۳۲۱				۶- رهبری (x6)

تجربه پژوهشی بین زنان و مردان متفاوت است. همچنین در آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آموزش و نوآوری مردان از همبستگی بالاتری برخوردار هستند و در بقیه مؤلفه‌ها (سرمایه‌گذاری، سواد آینده‌(هوشیاری محیطی)، رقابت و رهبری) زنان از همبستگی بالاتری برخوردار هستند. بنابراین در آینده‌پژوهی و تمامی مؤلفه‌های آن بجز (آموزش) فرض صفر تأیید و فرض یک رد می‌شود که می‌توان ادعا نمود رابطه بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن بجز (آموزش) با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت متفاوت نیست.

در فرضیه سوم «بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت رابطه وجود دارد.» به نتایج زیر دست یافتیم.

بررسی جدول ۷ نشان می‌دهد با توجه به اینکه به تفکیک جنسیت هم در مردان و هم در زنان ارتباط معنی‌داری بین مؤلفه‌های آینده‌پژوهی و خود آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی وجود دارد ولی از نظر آماری شدت همبستگی بین آینده‌پژوهی و تمامی مؤلفه‌های آن بجز (آموزش) با تجربه پژوهشی در زنان و مردان تفاوتی را نشان نداده است ($P > 0/05$). یعنی آموزش در رابطه با

جدول ۷- بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت

متغیر ملاک: تجربه پژوهشی				شاخص	متغیر پیش‌بین:
P		جنسیت			
Z		زن	مرد		
۰/۰۱۲۴	۲/۵	۰/۱۹۴	۰/۴۳۲	R	۱- آموزش
		۰/۰۳۸	۰/۱۸۷	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۸	۰/۰۰۰	P	
۰/۲۴۲	-۱/۱۷	۰/۴۰۲	۰/۲۹۳	R	۲- سرمایه‌گذاری
		۰/۱۶۲	۰/۰۸۶	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۵۴۱۹	-۰/۶۱	۰/۳۳۱	۰/۲۷۲	R	۳- سواد آینده‌(هوشیاری محیطی)
		۰/۱۱۰	۰/۰۷۴	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۱۷۰۷	۱/۳۷	۰/۱۹۹	۰/۳۳۴	R	۴- نوآوری
		۰/۰۴۰	۰/۱۱۲	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۷	۰/۰۰۰	P	
۰/۰۸۵۴	-۱/۷۲	۰/۳۴۲	۰/۱۷۲	R	۵- رقابت
		۰/۱۱۷	۰/۰۳۰	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۲۲	P	
۰/۴۳۵۴	-۰/۷۸	۰/۲۷۰	۰/۱۹۲	R	۶- رهبری
		۰/۰۷۳	۰/۰۳۷	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	P	
۰/۸۵۷۲	۰/۱۸	۰/۳۳۷	۰/۳۵۴	R	آینده‌پژوهی
		۰/۱۱۴	۰/۱۲۵	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	

آماری در شدت این همبستگی‌ها تفاوتی بین زنان و مردان وجود ندارد ($P > 0/05$). همچنین در آینده‌پژوهی و تمامی مؤلفه‌های آن بجز (آموزش) مردان از همبستگی بالاتری برخوردار هستند. بنابراین فرض محقق رد می‌شود و می‌توان ادعا نمود که رابطه بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت متفاوت نیست.

در فرضیه چهارم «بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت رابطه وجود دارد.» به نتایج زیر دست یافتیم.

بررسی جدول ۸ نشان می‌دهد با توجه به اینکه به تفکیک جنسیت هم در مردان و هم در زنان ارتباط معنی‌داری بین مؤلفه‌های آینده‌پژوهی و خود آینده-پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی وجود دارد ولی از نظر

جدول ۸- بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت

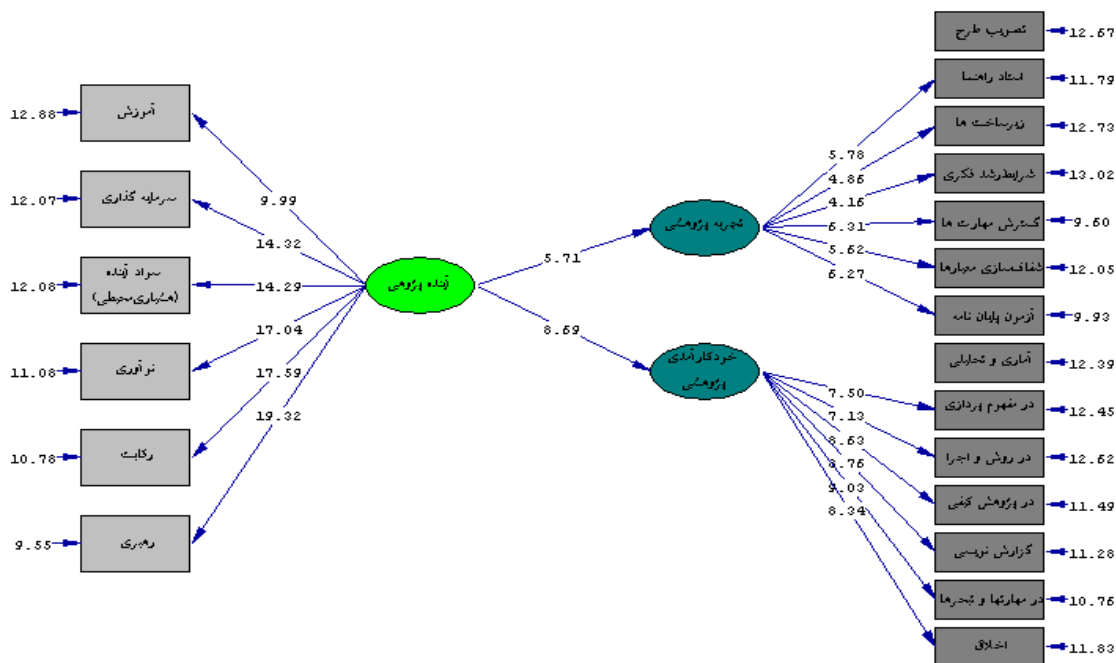
خودکارآمدی پژوهشی				شاخص	متغیر پیش‌بین:
P		جنسیت			
P	Z	زن	مرد		
۰/۵۶۸۷	-۰/۵۷	۰/۲۶۶	۰/۲۰۹	R	۱- آموزش
		۰/۰۷۱	۰/۰۴۴	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	P	
۰/۹۴۴۲	۰/۰۷	۰/۴۶۳	۰/۴۶۹	R	۲- سرمایه‌گذاری
		۰/۲۱۴	۰/۲۲۰	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۱۸۶۸	۱/۳۲	۰/۳۶۶	۰/۴۸۱	R	۳- سواد آینده (هوشیاری محیطی)
		۰/۱۳۴	۰/۲۳۱	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۲۲۲۵	۱/۲۲	۰/۳۷۰	۰/۴۷۶	R	۴- نوآوری
		۰/۱۳۷	۰/۲۲۷	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۰۶۵۸	۱/۸۴	۰/۳۸۰	۰/۵۳۴	R	۵- رقابت
		۰/۱۴۴	۰/۲۸۵	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۱۸۶۵	۰/۱۷	۰/۴۶۳	۰/۴۷۷	R	۶- رهبری
		۰/۲۱۴	۰/۲۲۸	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	
۰/۱۵۸۵	۱/۴۱	۰/۴۸۰	۰/۵۸۷	R	آینده‌پژوهی
		۰/۲۳۰	۰/۳۴۵	R2	
		۱۸۳	۱۷۸	N	
		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P	

همان‌گونه که در جدول ۹ ملاحظه می‌شود، شاخص‌های میزان انطباق یا نیکویی برازش همه در سطح قابل قبول و متوسط قرار دارند و مدل برازشی تأیید می‌گردد که شاخص CFI برابر با ۰/۸۸ و SRMR آن ۰/۰۹۲ بدست آمده است. در ادامه نمودار برازشی مربوط به مقادیر پایه t و مقادیر استاندارد مسیر ارائه می‌گردد.

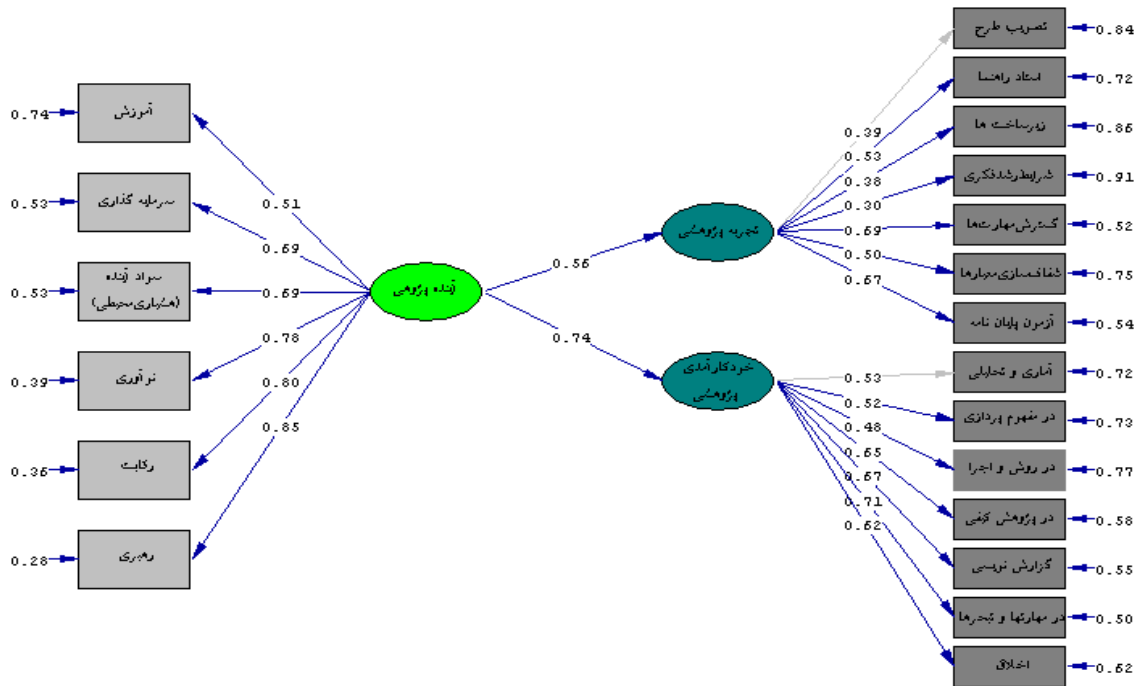
در فرضیه اصلی پژوهش «میان آینده‌پژوهی دانشجویان با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی رابطه وجود دارد.» به نتایج زیر دست یافتیم. جهت بررسی فرضیه فوق از نرم‌افزار لیزرل استفاده شده است. ابتدا شاخص‌های برازش مدل و سپس مدل برازشی بر مبنای فرضیه اصلی تحقیق ارائه گردید.

جدول ۹- بررسی شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص برازش	علامت اختصاری	مقادیر برآورد شده
درجه آزادی	DF	۱۶۸
کای اسکوار	Chi-Square	۱۰۲۳/۵۵
نسبت کای دو به درجه آزادی	Chi-Square/DF	۶/۰۹۳
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰/۱۲
شاخص برازش هنجار شده	NFI	۰/۸۵
شاخص برازش هنجار نشده	NNFI	۰/۸۶
شاخص برازش مقایسه ای یا تطبیقی	CFI	۰/۸۸
ریشه میانگین مربعات باقی مانده	RMR	۰/۲۹
ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد	SRMR	۰/۰۹۲
نیکویی برازش	GFI	۰/۷۸
نیکویی برازش اصلاح شده	AGFI	۰/۷۲

شکل ۱- مدل پایه با مقادیر تی

شکل ۲- مدل پایه با ضرایب استاندارد مسیر (بار عاملی)

پژوهشی رابطه معنی‌داری وجود دارد و به عبارتی فرض اصلی تحقیق تأیید می‌شود.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

در حال حاضر شاخص توان و ظرفیت علمی و فنی یک کشور، بی‌تردید فعالیت‌های پژوهشی اجرا شده یا در حال اجرای آن کشور می‌باشد. تولید و گسترش علم تأثیر عمیقی در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد. در بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی دانشجویان با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید. تحقیقات انجام شده داخل و خارج کشور نشان می‌دهند که آینده‌پژوهی دانشجویان در حال تضعیف است. منابع اطلاعاتی و کتابخانه‌ای دانشگاه سبب می‌شود تا زمینه‌های لازم برای تبادل نظر بین دانشجویان پژوهشگر فراهم گردد و با تشویق دانشجویان، ایجاد روحیه همدلی بین دانشجویان و استادان زمینه‌های رشد فکری افزایش یابد (گراوند و همکاران، ۱۳۹۲). چون دانشجویان دارای احساس خودکارآمدی مثبت و بالا، کوشش، استقامت و علاقه بیشتری برای یادگیری و عملکرد نشان می‌دهند، برای

با توجه به نمودار ۱ ملاحظه می‌شود تمامی مسیرها از آینده‌پژوهی به تجربه پژوهشی و از آینده‌پژوهی به خودکارآمدی پژوهشی و نیز مسیرهای مربوط به خرده مقیاس‌های هر یک از متغیرها اعم از آینده‌پژوهی و تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی در سطح خطای ۰/۰۵ معنی‌دار می‌باشد. زیرا مقدار آماره t بدست آمده بزرگتر از ۱/۹۶ می‌باشد. لذا تمامی ارتباط‌ها معنی‌دار است که شدت این ارتباط‌ها در نمودار ۲ ارائه شده است. ارتباط بین آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی برابر با ۰/۵۶ و آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی برابر با ۰/۷۴ شده است. که نشان می‌دهد آینده‌پژوهی با خودکارآمدی پژوهشی ارتباط قوی‌تری دارد که مدل پیش‌بینی مربوط به خودکارآمدی پژوهشی و تجربه پژوهشی با آینده‌پژوهی توأمأً به صورت زیر می‌باشد:

$$\begin{aligned} \text{(آینده‌پژوهی)} &= 0/56 \times \text{تجربه پژوهشی} \\ \text{(آینده‌پژوهی)} &= 0/74 \times \text{خودکارآمدی پژوهشی} \end{aligned}$$

لذا با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان مدعی شد که بین آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی

متناسب با نیازهای دانشجویان آن دانشکده فراهم و تهیه گردد. برگزاری جلسات بحث گروهی و تعامل با اساتید از سوی مسئولین آموزشی تا زمینه‌های رشد فکری دانشجویان تحصیلات تکمیلی فراهم گردد. با حمایت از محقق، جوّ سازمانی مساعد جهت ترغیب دانشجو برای تحقیق فراهم گردد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی با مدرسین متخصص و متبحر در راستای کسب مهارت‌های تحقیقاتی و پژوهشی. در بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید که نتایج تحقیق با یافته‌های تحقیقات نامبرده در این راستا همسو بوده است. به طوری که صالحی (۱۳۹۰) در نتایج تحقیق خود بیان داشت خودکارآمدی پژوهشی، انگیزش پژوهشی و عوامل مؤثر بر خودکارآمدی دو به دو به هم همبستگی دارند و انگیزش پژوهشی به خوبی از طریق خودکارآمدی پژوهشی و عوامل مؤثر بر خودکارآمدی قابل پیش‌بینی است. شیربیگی و صالحی (۱۳۸۹)، نیز در پژوهشی تحت عنوان "رابطه بین خودکارآمدی پژوهشی و نگرش نسبت به تحقیق" به این نتیجه رسیدند که بین خودکارآمدی پژوهشی و نگرش نسبت به تحقیق رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با یافته‌های تحقیق همسو بوده است. لی‌لیان (۲۰۱۲)، در بیان نتایج پژوهش خود اظهار داشت افرادی که خود را با ارزش تلقی می‌کنند دارای سطح خودکارآمدی بالاتر و عملکرد مطلوب‌تری هستند و افرادی که خود را با ارزش نمی‌پندارند شکست را می‌پذیرند و به کاهش سطح خودکارآمدی خود کمک می‌کنند. پیشنهاد می‌شود با توجه به ضعیف بودن قشر زیادی از دانشجویان در درک مباحث آماری و تحلیلی و تخصصی بودن این مباحث آماری انتظار می‌رود دریافت آموزش‌های کاربردی توسط اساتید متخصص در دوران تحصیلات تکمیلی به دانشجویان در درک بهتر مباحث کمک کند. اساتید و دست‌اندرکاران آموزشی با ارزیابی و آگاهی از خودکارآمدی دانشجویان باعث افزایش خودکارآمدی آنان شده و به دانشجویان در این امر یاری رسانند. مطالعه کتاب‌های روش تحقیق می‌تواند سطح اطلاعات را بالا برده و ارتقاء خودکارآمدی را به دنبال داشته باشد. تشکیل و شرکت دانشجویان در کارگاه‌های

اساتید مهم است که ریشه‌های قضاوت‌های خودکارآمدی را بشناسند، زیرا بیشتر از آنچه اساتید انجام می‌دهند می‌توانند انجام دهند، می‌تواند در خودکارآمدی دانشجویان تأثیر داشته باشد (گراوند و همکاران، ۱۳۹۳). لذا پیشنهاد می‌گردد افزایش بودجه‌های تحقیقاتی دانشگاه‌ها از دیگر عواملی است که باید از سوی برنامه‌ریزان مورد توجه قرار گیرد تا با ارتقاء تجربه پژوهشی، خودکارآمدی پژوهشی افزایش یابد. امکانات پژوهشی همانند امکانات ابزاری و مکانی از قبیل آزمایشگاه افزایش یابد. دانشجویان به جای این‌که یک تحقیق را صرفاً مطالعه کنند، در انجام آن مشارکت داشته باشند و به عنوان دستیار پژوهش کسب تجربه کنند تا منجر به خودکارآمدی گردد. در بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید که نتایج تحقیق با یافته‌های محمودی و همکاران (۱۳۸۸) همسو است، در این پژوهشی بیان داشتند که رفتار و حمایت اساتید منجر به ایجاد انگیزه برای تحقیق و پژوهش می‌شود و اینکه فراوانی، کیفیت و استحکام تعامل‌های دانشجویان و اساتید تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر رشد و توسعه‌ی فکری دانشجویان دارد. سیمور و همکاران (۲۰۱۴) و هانتر و همکاران (۲۰۱۲)، نیز در پژوهش‌های جداگانه مزیت‌های تجربه پژوهشی را مورد مطالعه قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که پژوهش، فواید بسیاری برای دانشجویان در بردارد و فرایند تجربه پژوهشی در کسب مهارت‌های فردی و حرفه‌ای مانند تفکر انتقادی و مسئله‌گشا اثرگذار بوده است. پیشنهاد می‌شود که با کمک مولفه‌های آینده-پژوهی (آموزش، سرمایه‌گذاری، سواد آینده یا «هوشیاری محیطی»، نوآوری، رقابت و رهبری) می‌توان در قالب کارگاه آموزشی در محیط‌های آموزشی، تجربه پژوهشی مفیدی ایجاد نمود. همچنین نظر به اینکه استفاده از بسیاری از منابع پژوهشی اعم از مجلات داخلی و خارجی برای دانشجویان متحمل هزینه می‌گردد دانشگاه در بروز کردن منابع و تهیه منابع چاپی اعم از مجلات داخلی و خارجی جهت استفاده دانشجویان اقدامات ویژه‌ای انجام دهد. زیرساخت‌ها و امکانات دانشگاه اعم از سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جهت استفاده دانشجویان در هر دانشکده

در نهایت از دیگر یافته‌های تحقیق می‌توان به ارتباط مثبت و معنی‌داری که به طور همزمان بین آینده‌پژوهی با تجربه پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی وجود داشته است اشاره داشت که در تبیین یافته‌های مربوط به این ارتباط بین متغیرهای مطالعه تحقیق مشابه‌ای که همزمان به این سه متغیر پرداخته باشد یافت نشد. پیشنهاد می‌گردد تقویت نگرش و باورهای مثبت دانشجویان نسبت به پژوهش منجر به ارتقاء روحیه پژوهشگری و با اثر بخشی آن باعث خودکارآمدی می‌گردد. فراهم‌سازی زمینه‌های توسعه پژوهش و نوآوری در نظام آموزشی و فرهنگی. همچنین مسئولین دانشگاه‌ها با حمایت مادی و معنوی از دانشجویان برتر در امر تحقیق و پژوهش، زمینه‌ساز انگیزه پژوهش در سایر دانشجویان گردند.

در آخر پیشنهاد می‌گردد تا بسیاری از دانشجویان به دلیل توانایی و خودکارآمدی پژوهشی پایین بخشی از کار را به دیگران متحمل می‌کنند که برایشان مشمول هزینه‌های سنگین می‌شود. لذا با آموزش صحیح و کارای مباحث تحلیلی در امر پژوهشی می‌توان در کاهش هزینه‌های پژوهشی به آنها کمک کرد. با توجه به سطح درآمدی پایین قشر زیادی از دانشجویان، سرمایه‌گذاری‌های لازم و ایجاد انگیزه و ترغیب دانشجویان می‌تواند در امر پژوهش صحیح و درست آنها نقش بسزایی داشته باشد. اساتید راهنما بیشتر به کیفیت تحقیق توجه داشته باشند تا به کمیت صفحات تحقیق. با ایجاد جو و محیط مناسب برای پژوهش در بین دانشجویان روحیه پژوهشگری تقویت گردد. با احترام به پژوهشگر، جبران مالی زحمات آنان از سوی دانشگاه و فراهم کردن کتابخانه‌های مجهز و تکنولوژی‌های روز می‌توان روحیه پژوهشگری را تقویت کرد. آموزش روش‌های تحقیق به محققین و پرداخت پاداش و حذف بوروکراسی اداری و آشنایی با روش‌های مقاله‌نویسی می‌تواند از عوامل ایجاد انگیزه‌ی پژوهش باشند. کمک در تهیه مقاله برای ارسال به کنفرانس‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و در صورت پذیرش، کار بر روی پوستر یا ارائه‌ی شفاهی در کنفرانس، همکاری با هیئت علمی در تهیه ژورنال برای ارائه نتایج حاصل از تحقیقات مشترک خود به یک مجله

آموزشی پایان‌نامه‌نویسی و مقاله‌نویسی در ارتقاء خودکارآمدی دانشجویان مؤثر واقع می‌شود. در بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت مشاهده گردید رابطه بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن بجز (آموزش) با تجربه پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت متفاوت نیست که نتایج تحقیق با یافته‌های تحقیق‌های نامبرده در این راستا همسو بوده است. عبدالله و ایوانس (۲۰۱۴)، در تحقیق خود نشان دادند، تجربه دانشجویان به تفکیک جنسیتی در گسترش مهارت‌های پژوهشی، استاد راهنما و اهداف پروژه پژوهشی بیش از حد متوسط و از نظر زیرساخت‌ها و جو فکری در حد متوسط بود. همچنین توسعه مهارت‌های پژوهشی به تفکیک جنسیتی رابطه معناداری با خودکارآمدی دارد و دانشجویان دارای خودکارآمدی بالا، تجربه مثبت‌تری در زمینه توسعه مهارت‌های پژوهشی دارند. پیشنهاد می‌گردد اساتید راهنما در دانشگاه می‌توانند همراه با بالا بردن توانایی‌های علمی خود در راستای برقراری ارتباط و تعامل سازنده تر با دانشجویان گام بردارند تا در فرایند انجام کار پژوهشی، درک متقابل درستی از یکدیگر داشته باشند. با شرکت در کنگره‌ها، سمینارهای پژوهشی و ارائه مقاله، تجربه پژوهشی خود را تقویت نماید. پیش از برگزاری جلسات آزمون پایان‌نامه معیارها و ضوابط آزمون پایان‌نامه در اختیار دانشجویان قرار داده شود و در آزمون پایان‌نامه راهنمایی‌های مناسبی از سوی اساتید راهنما و گروه‌های آموزشی به دانشجو ارائه گردد. دانشجویان با کمک کردن و دستیاری اساتید پژوهشگر در جهت پیشبرد تحقیقات اساتید، تجربه‌ی پژوهشی کسب کنند. به منظور ارزیابی‌های منظم از تجربه پژوهشی دانشجویان، تکمیل پرسشنامه تجربه پژوهشی برای تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی الزامی گردد.

در بررسی ارتباط بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت مشاهده گردید رابطه بین آینده‌پژوهی و مؤلفه‌های آن با خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان به تفکیک جنسیت متفاوت نیست که نتایج تحقیق با یافته‌های تحقیق‌های مشابه مانند فواد (۲۰۱۳) در این راستا همسو بوده است.

محور»، کنفرانس سالانه کسب و کار مدیریت و اقتصاد، ۲۷ آذر ماه.

۸) سیاح مفضلی، اردشیر و اسدی، علیرضا. (۱۳۹۴)، «بررسی ساختارهای فکری و مفاهیم کلیدی در آینده پژوهی و ارایه چارچوب اجرای مطالعات آینده پژوهی»، فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، سال ۲۶، شماره ۱۰۲، بهار.

۹) شیربیگی، ناصر و صالحی، صالح. (۱۳۸۹). نگرش و خودکارآمدی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در تحقیق. مجموعه مقالات دومین همایش ملی انجمن آموزش عالی ایران.

۱۰) صالحی، منیره. (۱۳۹۰). میزان و عوامل مؤثر بر خودکارآمدی و انگیزش پژوهشی دانشجویان بر اساس نظریه شناختی- اجتماعی بندورا. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.

۱۱) فراست، فاطمه. (۱۳۹۳). تدوین مولفه‌های آینده- پژوهی درس تربیت بدنی در مدارس از دیدگاه کارشناسان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

۱۲) کفاشی، مجید. (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر میزان گرایش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی به انجام فعالیت های علمی- پژوهشی. اندیشه های تازه در علوم تربیتی، ۳ (۴)، ۸۷-۱۱۱.

۱۳) گراوند، هوشنگ، کارشکی، حسین و آهنچیان، محمدرضا. (۱۳۹۲). نقش محیط آموزشی- پژوهشی و عوامل اجتماعی دانشگاه در خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دوره هشتم، ۴ (۱۲)، ۳۲-۴۶.

۱۴) گراوند، هوشنگ، کارشکی، حسین و آهنچیان، محمدرضا. (۱۳۹۳). رابطه بین خودکارآمدی پژوهشی با عملکرد پژوهشی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۴ (۱)، ۴۱.

۱۵) محمودی، حسین، بازارگادی، مهرنوش و عبادی، عباس. (۱۳۸۸). ارزشیابی تجربه آموزشی اساتید از

علمی از دیگر راهکارهای کسب تجربه پژوهشی و ارتقاء خودکارآمدی پژوهشی می باشد. از آنجا که علاقه به رشته تحصیلی یکی از عوامل مهم در انگیزه و روحیه کسب دانش در دانشجویان است باید توجه شود که افراد در هنگام انتخاب رشته شناخت بیشتری نسبت به رشته های گوناگون و رشته مورد علاقه خود پیدا کنند تا با این شناخت روحیه کسب علم و پژوهشگری در زمینه های رشته تحصیلی شان بیشتر فراهم گردد.

فهرست منابع

- ۱) بهرام‌پور، ابوالحسن و سبزیان، حسن. (۱۳۸۳). نقدی بر ناکارآمدی آموزش و پرورش در ایران. تهران: انتشارات بعثت.
- ۲) بهزادی، حسن و داورپناه، محمدرضا. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد. مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۰ (۲)، ۲۲۷-۲۵۰.
- ۳) بهزادی، حسن. (۱۳۸۷). بررسی تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد و عوامل مؤثر بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۴) پدرام، عبدالرحیم. (۱۳۸۸). آینده پژوهی؛ مفاهیم، روش‌ها. تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- ۵) رضایی، م، عباسی، ع و موسوی، س. (۱۳۹۲). تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه های تهران و تربیت مدرس. فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۲۵، ۸۹-۱۰۰.
- ۶) روشنیان رامین، محسن و آقازاده، محرم. (۱۳۹۲). خودکارآمدی پژوهشی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی و علوم تربیتی. پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال دهم، دوره دوم، ۱۲ (۳۹)، ۱۴۷-۱۵۵.
- ۷) رهنمایی ذکوت، مجید و پیدایی، مهرداد. (۱۳۹۴). «بررسی مزایای آینده پژوهی در سازمان های فناور

- European Journal of Social Sciences, 28(4), 574-580.
- 27) Gomez, E., Hill, E., & Ackerman, A. (2012). An exploration of self-efficacy as a motivation for rock climbing and its impact on frequency of climbs. [Cited 2012 Apr 11]. Available from: <http://www.treesearch.fs.fed.us/pubs/13894>.
- 28) Hunter, A.B., Laursen, S.L., & Seymour, E. (2012). *Becoming a Scientist: The Role of Undergraduate Research in Students Cognitive, Personal, and Professional Development*. Retrieved December 11, 2007 From Eric: www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/recordDetail?accno.
- 29) Lev, E.L., Kolassa, J., & Bakken, L.L. (2010). Faculty Mentors' and Students' Perceptions of Students' Research Self-Efficacy. *Nurse Education Today*, 30(2), 169-174.
- 30) Lilian, K. Y. L. (2012). A study of the attitude, Self-efficacy as an indicator for predicting academic performance of city university of Hong Kong students towards research methods and statistics. *Discovery—SS Student E-Journal*, 1, 154-183.
- 31) Moorefield, L., & Heather, M. (2010). *Arts Voices: Middle School Students and the Relationships of the Arts to their Motivation and Self-Efficacy*, The Qualitative Report, 15(1), 1-17.
- 32) Park, C., Harvey, A., Kulej, M., & Harvey, L. (2007). *Postgraduate Research Experience Survey Final Report*, Published by: The Higher Education Academy Innovation Way York Science Park Heslington York, 1-72.
- 33) Pauw, I., & Bénéker, T. (2015). A futures perspective in Dutch geography education. *Futures*, 66, 96-105.
- 34) Sardar, Z. (2010). The Namesake: Futures; futures studies; futurology; futuristic; foresight—What's in a name?. *Futures*, 42(3), 177-184.
- 35) Seymour, E., Hunter, A.B., Laursen, S.L., & Deanton, T. (2014). Establishing the Benefits of Research Experiences for Undergraduates in the Sciences: First Findings from a Three-Year Study. *Science Education*, 88(4), 493-534.
- 36) Slaughter, R. (1991). *Futures Concepts and powerful ideas: Futures Study Centre*, Kew, Victoria, Australia.
- 37) Taraban, R., & Logue, E. (2015). Academic factors that affect undergraduate research experiences. *Journal of educational psychology*, 104(2), 499.
- 38) Tarasti, E. (2016). Metaphors, semiotics and futures studies. *Futures*, 84, 120-123
- دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی. مجله راهبردهای آموزش، ۲ (۲)، ۱۳-۱۶.
- ۱۶) مظفری، علی. (۱۳۸۸). آینده‌پژوهی، بستر عبور از مرزهای دانش. فصلنامه نظام و امنیت انتظامی، سال دوم، شماره ۴، صص ۴۷-۲۵.
- ۱۷) ملکی، حسن. (۱۳۹۰). شاخص های تربیت. چاپ اول، تهران: انتشارات آبیژ.
- ۱۸) منتظر، غلامعلی و فلاحتی، نگار. (۱۳۹۴)، «سناریونگاری آینده آموزش عالی ایران و کارکرد فناوری اطلاعات در آن»، فصلنامه سیاست علم و فناوری، سال ۷، شماره ۱، بهار.
- ۱۹) مهدی (۱۳۹۳)، «آینده شناسی آموزش عالی: راهبردها و پیامدهای سازگاری دانشگاه با محیط و جامعه»، فصلنامه فرایند مدیریت و توسعه، دوره ۲۸، شماره ۱، بهار.
- ۲۰) نصیرزاده، الناز، فلاح، محمد و تیمورزاده، ولی. (۱۳۹۴)، «ارایه روش جدید بر الگوریتم‌های یادگیری برای پردازش داده جهت اتخاذ راهکارهای آینده پژوهشی در آموزش عالی، فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، سال ۲۶، شماره ۱۰۳، تابستان.
- ۲۱) همتی، علیرضا. گودرزی، محمدعلی و حاجیانی، ابراهیم. (۱۳۹۴)، «آیندپژوهی تجاری شدن آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران؛ ضرورت یا الزام؛ فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، سال ۲۶، شماره ۱۰۲، بهار.
- ۲۲) همتی، علیرضا. گودرزی، محمدعلی و حاجیانی، ابراهیم. (۱۳۹۴)، «ضرورت آیندپژوهی در نظام های آموزش و پرورش»، فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، سال ۲۶، شماره ۱۰۳، تابستان.
- 23) Abdullah, M.N.L.Y., & Evans, T. (2014). The relationships between postgraduate research students' psychological attributes and their supervisors' supervision training. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 31, 788-793.
- 24) Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. First edition. New York: Worth Publishers.
- 25) Bandura, A. (Ed.). (1995). *Self-Efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.
- 26) Fouad, T. (2013). *Assessment of Graduate Student's Research Skills Self-Efficacy*,

- ¹. Tarasti
- ². Pauw & Béneker
- ³. Park et al
- ⁴. Sardar
- ⁵. Halstedt
- ⁶. Moorefield & Heather
- ⁷. Kolassa & Bakken
- ⁸. R. Slaughter
- ⁹. Education, investment, future literacy or the "environmental consciousness", innovation, competitiveness and leadership
- ¹⁰. Taraban & Logue
- ¹¹. Abdullah & Evans
- ¹². Hunter & Laursen & Seymour
- ¹³. Residual scale estimate
- ¹⁴. Residual scale estimate

Relationship between Futurology with research experience and research self-efficacy of M.A. Students of Islamic Azad University of Sari

Maryam Taghvaei Yazdi

Assistant Professor, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch
(Corresponding Author)
m_taghvaeeyazdi@yahoo.com

Abstract

The purpose of this research is the relationship between Futurology with research experience and research self-efficacy of M.A. students of Islamic Azad University of Sari. And its implementation method is descriptive and correlational. The statistical population in this research consist all 5112 MA. Students of 2015-2016 from Islamic Azad University of Sari. From that 361 students were randomly selected based on Krejcie and Morgan sampling table and applying stratified sampling method. For data collection was used the library and the field method. The data collection tool in this research was three researcher-made questionnaire included research experience, Futurology and research self-efficacy. The content validity of these questionnaires was approved by supervisors, advisors and experts in the field and their reliability was obtained by using Cronbach's alpha coefficient, respectively (83%, 91% and 86%). To analyze the data was used two statistical methods included descriptive statistics (frequency, indicators mean and standard deviation) and inferential statistics (wilcoxon test non-parametric methods, spearman correlation test, strong regression). For analysis was used spss software and LISREL. Findings from the research suggest that the meaningful relationship was established between the Futurology with research experience and research self-efficacy of M.A. students of Islamic Azad University of Sari.

Keywords: Futurology, Research Experience, Research Self-Efficacy, M.A Students.